

Folketingets Finansudvalg
Christiansborg

29. november 2017

Svar på Finansudvalgets spørgsmål nr. 16 (Alm. del) af 11. oktober 2017

Spørgsmål

Vil ministeren redegøre for, hvordan det vil påvirke dansk økonomi, hvis der mangler henholdsvis 5.000, 10.000, 15.000 og 20.000 faglærte i år 2025? Ministeren bedes opgøre BNP-effekten af manglen på faglærte i en tabel. Ministeren bedes samtidig opgøre, hvor mange offentligt ansatte man potentielt ville skulle fyre, hvis den strukturelle saldo skulle være uforandret – herunder hvor mange af følgende faggrupper, man potentielt ville skulle fyre:

- SOSU-assistenten
- Sygeplejersker
- Folkeskolelærere
- Politibetjente.

Svar

I den aktuelle konjunktursituation – hvor beskæftigelsen stiger markant og ledigheden er relativt lav – må det forventes, at presset på arbejdsmarkedet gradvist forøges, selvom arbejdsstyrken i disse år udvides navnlig som følge af en senere tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet.

Når presset på arbejdsmarkedet tiltager, øges risikoen for, at der opstår såkaldte flaskehalsproblemer, hvor virksomhederne har vanskeligt ved at rekruttere medarbejdere, herunder medarbejdere med særlige kvalifikationer. Der kan fx opstå mangel på personer med specifikke erhvervsuddannelser eller andre uddannelser. I højkonjunkturer kan der også være mangel på ufaglærte. Blandt de 10 stillingsbetegnelser med flest forgæves rekrutteringer ifølge Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekrutterings seneste opgørelse er blandt andet salgskonsulenter, programmører og systemudviklere samt faglærte inden for byggesektoren som tømrere, elektrikere, murere og vvs-montører. Rengørings- og butiksjob, som ikke nødvendigvis kræver erhvervsuddannelse, er imidlertid også på top 10-listen over virksomhedernes forgæves rekrutteringer.

I en situation med mangel på arbejdskraft vil virksomhederne i et vist omfang overbyde hinanden i forsøget på at tiltrække medarbejdere. Mangel på arbejdskraft vil således føre til et opadgående lønpres. Risikoen i forhold til konjunkturfrem-

gangen er blandt andet, at lønpresset vil kunne spredes på tværs af arbejdsmarkedet, og dermed svække virksomhedernes lønkonkurrenceevne.

Selvom der på kort sigt kan opstå mangel på arbejdskraft med specifikke kvalifikationer, vil økonomiens tilpasningsmekanismer på længere sigt bidrage til at efterspørgslen efter arbejdskraft vil tilpasse sig udbuddet. Det kan fx ske gennem ændringer i erhvervsstrukturen, opgaveglidning eller ændringer i de relative lønninger på tværs af uddannelsesgrupperne¹.

Da økonomien på sigt vil tilpasse sig udbuddet af arbejdskraft, vil der i sidste ende ikke mangle et vist antal faglærte, som det er formuleret i spørgsmålet – eller et vist antal ufaglærte, som der spørges til i *Finansudvalgets spørgsmål nr. 17 (Alm. del) af 11. oktober 2017*.

Set i forhold til et givet grundforløb kan der imidlertid blive færre af en bestemt type arbejdskraft af den ene eller anden grund. Der kan fx være tale om en lavere nettoindvandring, der fører til færre faglærte, eller en stigende tilgang til overførselsindkomster. Eller der kan være tale om forskydninger inden for arbejdsstyrken, fx at der bliver færre faglærte end ventet og tilsvarende flere ufaglærte. BNP-virkningerne vil være forskellige afhængigt af grunden til ændringen.

Størrelsesforholdene kan illustreres i nogle stilerede regneeksempler. Hvis det fx lægges til grund, at færre fuldtidsbeskæftigede faglærte skyldes en lavere nettoindvandring, vil BNP falde, *jf. tabel 1*. Det gør sig også gældende, hvis der er færre fuldtidsbeskæftigede ufaglærte som følge af lavere nettoindvandring, *jf. Finansudvalgets spørgsmål nr. 17 (Alm. del) af 11. oktober 2017*.

Tabel 1

BNP-virkning af færre fuldtidsbeskæftigede faglærte og ufaglærte som følge af lavere indvandring

	Faglært beskæftigelse			
	-5.000	-10.000	-15.000	-20.000
Fuldtidspersoner				
BNP-virkning (mia. kr.)	-4,1	-8,2	-12,3	-16,4
BNP-virkning (pct. af BNP)	-0,2	-0,4	-0,6	-0,8
	Ufaglært beskæftigelse			
	-5.000	-10.000	-15.000	-20.000
Fuldtidspersoner				
BNP-virkning (mia. kr.)	-3,6	-7,2	-10,8	-14,4
BNP-virkning (pct.)	-0,2	-0,3	-0,5	-0,7

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

Virkingen på de offentlige finanser af reduceret indvandring vil blandt andet afhænge af indvandreteres erhvervstilknnytning, alder og medbragt familie. Færre beskæftigede vil isoleret set svække de offentlige finanser. I gennemsnit har her-

¹ I Økonomisk Analyse: Uddannelse og arbejdsmarkedet, Finansministeriet, 2016 er der foretaget en række detaljerede analyser af dansk økonomi tilpasning til en arbejdsstyrke med et stigende uddannelsesniveau.

boende vestlige indvandrere i beskæftigelse et nettobidrag til de offentlige finanser på 134.000 kr. pr. person årligt i 2014, *jf. Økonomisk Analyse: Indvandreres nettobidrag til de offentlige finanser, Finansministeriet*. Beregningen er ikke opdelt på uddannelsesniveau. Når der ses på samtlige herboende vestlige indvandrere – dvs. inklusiv ikke-beskæftigede vestlige indvandrere – er det gennemsnitlige nettobidrag på ca. 30.000 kr. pr. person årligt i 2014.

Hvis det groft antages, at et givet fald i herboende beskæftigede vestlige indvandrere vil være ledsaget af et proportionelt fald i herboende ikke-beskæftigede vestlige indvandrere, som følge af familiemæssig tilknytning, vil fx 10.000 færre beskæftigede vestlige indvandrere være ledsaget af godt 9.000 færre ikke-beskæftigede vestlige indvandrere, *jf. tabel 2*. Et sådan fald i herboende vestlige indvandrere, vil samlet set svække den strukturelle saldo i 2025 med i størrelsesordenen ca. 0,6 mia. kr.²

Tabel 2**Færre vestlige indvandreres effekt på strukturel saldo i 2025**

	Mia. kr.
Færre vestlige indvandrere:	
10.000 færre beskæftigede	-1,3
9.300 færre ikke-beskæftigede	0,8
I alt	-0,6
Memopost:	
Effekt på offentligt forbrug som følge af færre herboende fra vestlige lande	-1,8

Kilde: Økonomisk Analyse: "Indvandreres nettobidrag til de offentlige finanser", Finansministeriet og egne beregninger.

Dette vil groft anslået afspejle en reduktion i skatteindtægterne fra regnet reducerede overførselsindkomster på ca. 2,4 mia. kr. og en reduktion i udgifterne til offentligt forbrug (børnepasning, undervisning, sundhed og pleje mv.) på ca. 1,8 mia. kr. De offentlige forbrugsudgifter vil derudover skulle reduceres med de nævnte 0,6 mia. kr. for at fastholde strukturel balance på den offentlige saldo i 2025. Den samlede reduktion af det offentlige forbrug svarer dermed til ca. 2,4 mia. kr. eller ca. 0,5 pct. En proportional reduktion af den offentlige beskæftigelse svarer til ca. 4.000 færre offentligt ansatte, hvoraf ca. 3.000 knytter sig til et lavere offentligt forbrug som følge af færre vestlige indvandrere.

Virkningerne vil være ca. proportionale hermed i tilfældene med 5.000, 15.000 eller 20.000 færre beskæftigede fra vestlige lande, dvs. antallet af offentligt ansatte vil groft skønnet skulle reduceres med fra ca. 2.000 til ca. 8.000 personer i 2025.

² Forudsat samme gennemsnitlige nettobidrag til de offentlige finanser som anført i teksten, herunder at udgifterne til offentlig service reduceres på linje med reduktionen i befolkningsantallet.

Hvis der derimod er tale om en ændret fordeling mellem de enkelte uddannelsesgrupper, inden for en uændret samlet befolkning og arbejdsstyrke, vil BNP-virkningen være mindre og saldo-virkningen omtrent neutral.

Forskellige uddannelser har et forskelligt lønafkast (produktivitetsbidrag). På hoveduddannelsesgrupper er lønafkastet generelt stigende med længden af uddannelsen (det samme gør sig overordnet set gældende for tilknytningen til arbejdsmarkedet efter endt uddannelse).

Hvis der er relativt færre, der har en erhvervsuddannelse afhænger BNP-virkningen af, hvilket uddannelsesniveau de alternativt havde haft. BNP-virkningen af færre erhvervsuddannede vil isoleret set være negativt, hvis det modsvares af tilsvarende flere ufaglærte. Omvendt kan BNP-virkningen isoleret set være positiv af færre erhvervsuddannede, hvis det modsvares af flere med en videregående uddannelse på områder, hvor lønnen er højere.

Hvis det antages, at 5.000 fuldtidsbeskæftigelse med grundskole som højeste uddannelsesniveau erstattes af fuldtidsbeskæftigede med en erhvervsfaglig uddannelse vil det øge strukturelt BNP med godt 350 mio. kr. svarende til knap ca. 0,02 pct.³

Stigende produktivitet – som følge af uddannelsesløftet i ovenstående stiliserede regneeksempel – er i udgangspunktet omtrent neutral for de offentlige finanser. Det skyldes, at stigende skatteindtægter i vidt omfang modsvares af højere offentlige udgifter til løn og indkomstoverførsler, da disse følger løn- og produktivitetsudviklingen i den private sektor.

Hvis det medregnes, at et løft i uddannelsesniveaet fra ikke-faglært til faglært i praksis forudsætter nogle år med uddannelse, vil de offentlige finanser dog blive påvirket negativt som følge af lavere beskæftigelsesomfang under uddannelsen samt højere udgifter til undervisning og SU-stipendier. Investeringer i relevant uddannelse er generelt en god investering for samfundet, men de forbedrer ikke isoleret set de offentlige finanser.

Med venlig hilsen

Kristian Jensen
Finansminister

³ I beregningen er det forudsat, at lønpræmien (og dermed produktivetsgevinsten) ved løft fra grundskole til erhvervsfaglig uddannelse er 10 pct. Det afspejler en umiddelbar lønpræmie på 15 pct. og et forudsat gennemslag på 2/3, jf. *Finansredegørelse 2014*.